

uspokojivě. Protože postila není Husovi připsána v rukopise, formulace patrně odkazuje na atribuci navrženou F. M. Bartošem. Pokud se však editorka kloní k tomu, že postilu nenapsal Hus, proč odmítnutou atribuci zdůrazňovat přímo v titulu? Zpochybnění Husova autorství má navíc vážné důsledky pro datování sbírky. Předmluva k edici se spokojuje s poukazem na Bartošovo datování do let 1407–1408, proti němuž „dosud nebyly vzneseny žádné námitky“ (s. XIX). Toto datování je ale založeno na inzerovaných Husových spisech právě z tohoto roku, takže do značné míry padá s Husovým autorstvím. Zařazovat vlastní krátké traktátové texty z daného roku do postil bylo, jak se zdá, běžnou praxí. Ukazuje to souvěký příklad Jakoubka ze Stříbra, popsáný naposled Jindřichem Markem (Jakoubek ze Stříbra a počátky utrakvistického kazatelství v českých zemích, Praha 2011, s. 205–213). Jestliže ale *Dicta* sestavil někdo jiný, mohl po Husových dílech sáhnout kdykoliv. Pokud by se tak stalo v roce 1408, musel by být autorem někdo, kdo zblízka sledoval Husovu nejaktuálnější tvorbu, kromě vložených traktátů snad i právě vznikající komentář k Sentencím (viz s. XXIII).

Bez ohledu na to, kdo *Dicta de tempore* napsal, představuje jejich vydání Janou Zachovou kvalitní edici, která splňuje všechny standardy textové kritiky a ediční práce. Edice je zpracována na základě jediného známého rukopisu; editorka využila přepisu Bohumila Ryby, jak na to velmi korektně upozorňuje i titulní list. Rybovy emendace a konjekтуры jsou často využity v textu a vždy jako takové vyznačeny. Neobyčejně užitečný je aparát určující prameny (rejstřík biblických míst a dalších pramenů čítá 233 stran!). Poukazuje na okruh textů a pomůcek, které se v Praze počátkem 15. století používaly pro skládání postil. Stanovení rozsahu výpůjček z Waldhausera je hlavním přínosem. Vedle něj se mezi stěžejními prameny objevuje i Viklef, z něhož je převzato celé druhé kázání na Sexagesimu (č. 19, s. 340–352; o jeho prameni se dozvídáme v předmluvě na s. xxxv, z aparátu edice a tím pádem bohužel i z *indexu fontium* údaj asi nedopatřením vypadl). K dalším hojně využitým příručkám patří Mikuláš z Gorranu, Mikuláš z Lyry a Hugo ze Saint-Cher. Cenná je identifikace zdrojů, z nichž jsou čerpány kratší citáty a okřídlená slova – *Catena aurea* a *Manipulus florum*. Vzhledem k mnohonásobnému přejímání takových citátů ze sbírky do sbírky je významné zjištění, že autor *Dicta* měl při ruce přímo *Manipulus*, což dokládá opakovaná doslovná shoda.

Ve svém celku je edice postily *Dicta de tempore* významným příspěvkem ke studiu pozdně

středověké kazatelské literatury. Ať už byl jejich pisatelem Hus nebo kdokoliv jiný, edice s kvalitním aparátem představuje více než kapku v moři bohemikálních postil. Doložené vazby k ostatním sbírkám ji bezprostředně vřazují do textové báze pocházející z doby, kdy kazatelství v českých zemích zažívalo jeden ze svých vrcholů. Autorství postily zůstává podle mého názoru otevřenou otázkou. Díky edici Jany Zachové mají historikové, filologové či teologové k jejímu řešení hladce umetenou cestu.

PAVEL SOUKUP

Regesta Imperii XI. Regesten Kaiser Sigismunds (1410–1437). Nach Archiven und Bibliotheken geordnet, ed. Karel HRUZA; Bd. 1: *Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken Mährens und Tschechisch-Schlesiens*, bearbeitet von Petr ELBEL, Böhlau Verlag, Wien – Köln – Weimar 2012

303 s., ISBN 978-3-205-78762-4

Pôvodná dvojdielna edícia Regest Imperii z obdobia vlády Žigmunda Luxemburského, vydaná roku 1900 Wilhelmom Altmannom, zahŕňala 12 362 regestov. Pokračujúci historický výskum a vydávanie edícií archívnych prameňov (predovšetkým maďarská edícia Zsigmondkori oklevéltár zahŕňajúca listiny z rokov uhorskej vlády Žigmunda Luxemburského, 1387–1437) ukázali, že Altmannovu edíciu možno dosť podstatným spôsobom doplniť. Pracovná skupina Regesta Imperii vo Viedni preto sústredila svoju pozornosť jednak na preklady v maďarčine publikovaných regestov zo Zsigmondkori oklevéltára, ktoré preložené a doplnené sprístupňuje on-line na webovej stránke <http://www.regesta-imperii.de/regesten>. Druhou významnou oblasťou činnosti je vydávanie nepublikovaného materiálu z viacerých krajín a archívov v podobe knižných edícií prameňov, ktoré postupne sprístupnia pramenný materiál z rôznych archívov. Ako prvý vyšiel zväzok obsahujúci regesty listín a listov z archívov na Morave a v Českom Sliezsku. Budú nasledovať ďalšie zväzky z českých archívov, Poľského Sliezska, Lužice atď.

Editorom zväzku je Petr Elbel, historik, ktorého poznáme predovšetkým ako špičkového odborníka pre obdobie vlády Žigmunda Luxemburského. Jeho meno je zárukou veľmi precíznej,

dôkladnej a na vysokej odbornej úrovni spracovanej edície. Výhodou editora je aj to, že sa daným obdobím systematicky dlhodobo zaoberá a má za sebou rozsiahly archívny výskum a množstvo publikovaných štúdií a publikácií. Listiny, ktoré zhromaždil v edícii a sprístupnil v podobe regestov (dokopy 186 regestov), tak mohol zasadiť do širšieho historického rámca. Okrem samotných regestov je cenná aj úvodná časť, predovšetkým krátka kapitola venovaná významu sprístupneného pramenného materiálu (*Bedeutung des bearbeiteten Urkundenbestandes*), v ktorej rozoberá prínos publikovaných listín z hľadiska nových poznatkov pre historické bádanie tohto obdobia. Na ilustráciu môžeme uviesť zaujímavú informáciu o zmienke kronikára Eberharda Windeckeho, Žigmundovho súčasníka a dvorana, o konflikte ríšskeho kancelára Georga s kráľom Žigmundom, ku ktorému došlo na konci leta roku 1420. Kancelár totiž odmietal pečatíť ríšskou pečatou listiny o zálohovaní cirkevných majetkov v Čechách. Petr Elbel upozorňuje na skutočnosť, že publikované registry naozaj tento Windeckem zaznamenaný konflikt potvrdzujú: zálohovania cirkevných majetkov v Čechách sú spečatené výlučne uhorskou tajnou pečatou, kým ríšska kancelária expedovala iba listiny o zálohovaní komorských majetkov alebo poplatkov.

V úvodnej štúdií editor analyzoval sprístupnené pramene z rôznych hľadísk, vrátane diplomatického rozboru. V ňom si všímal materiál, na ktorom sú dokumenty napísané, kancelárske poznámky, jazyk, spečatenie. Predovšetkým pečatiam a kancelárskym poznámkam je venovaná pomerne veľká pozornosť, pretože poukazujú na kancelársku prax Žigmundovej uhorskej a ríšskej kancelárie a využívanie uhorskej tajnej pečate aj v prípadoch, ktoré sa nedotýkali uhorských záležitostí. V zväzku nie sú zaradené všetky Žigmundove listiny z moravských a českosliezskych archívov, chýbajú tie, ktoré sa zachovali v českých alebo aj rakúskych a maďarských archívoch v origináli alebo staršom vydaní. Niektoré z týchto prameňov sa preto objavajú až v ďalších zväzkoch RI XI. Čo sa dotýka zachovania jednotlivých dokumentov, zhruba polovicu (46 %) predstavujú originály. Prínosom edície sú deperditá, teda listiny, ktoré sa nezachovali a autor ich práce rekonštruoval zo zmienok v listinách samotného Žigmunda alebo iných vydavateľov či mestských kníh. Deperditá tvoria 26,5 % publikovaných dokumentov. Prínosom edície je teda podstatné rozšírenie Altmannom publikovaného materiálu (z Elbelových 187 regestov nájdeme u Altmanna iba 47, teda zhruba jednu štvrtinu). Ide teda zväčša o nový pramenný materiál, hoci

to neznamená, že boli všetky listiny úplne neznáme (niektoré boli publikované v rôznych edíciách alebo sprístupnené v rámci historických prác). V niektorých prípadoch umožnili prehodnotiť alebo spresniť niektoré poznatky. Úplne nové sú predovšetkým už spomínané deperditá.

Čo sa dotýka samotných regestov, sú spracované veľmi podrobne, poskytujú plnú informáciu o obsahu listiny. Bežným štandardom tohto typu edície sú kancelárske poznámky, ktoré editor samozrejme uvádza, cenným prínosom je však publikovanie arengy v plnom znení (keďže arengy sa v niektorých prípadoch opakujú, sú pri nasledujúcom výskyte uvedené už iba ako incipit). Veľmi vážnym problémom, s ktorým sa musel Petr Elbel vysporiadať, je písanie názvov miestnych mien, čo je mimoriadne problematické najmä v prípade lokalít v Uhorskom kráľovstve, kde miestne názvy spravidla existujú paralelne vo viacerých jazykoch (niektorý slovanský jazyk, nemčina, rumunčina, latinčina, maďarčina). Aj v Českom kráľovstve jestvovali súčasne názvy v nemčine, češtine, latinčine. Používanie dnešných názvov by bolo v niektorých prípadoch ahistorické alebo nepraktické. Autor preto zvolil historické názvy v nemčine (pokiaľ jestovali). Ak vznikli umelo, ponemčením pôvodne českých názvov, zostal u pôvodného českého názvu. Súčasne uvádza v zátvorke podobu názvu tak, ako je v listine (pri prvom výskyte). Akékoľvek problémy s identifikáciou lokality sú však vyriešené v skutočne kvalitne spracovanom registri, kde čitateľ nájde všetky podoby názvu danej lokality.

DANIELA DVOŘÁKOVÁ

Účty dvora prince Zikmunda Jagellonského, vévody hlohovského a opavského, nejvyššího hejtmana Slezska a Lužic z let (1493) 1500–1507, ed. Petr KOZÁK, Scriptorium – Slezské zemské muzeum, Praha 2014

LXIV + 742 s., ISBN 978-80-87271-98-8 (Scriptorium) 978-87789-15-5 (SZM)

Vydáním účtů dvora Zikmunda Jagellonského završil Petr Kozák své několikaleté úsilí věnované této osobnosti. Výsledkem je úctyhodná práce, v rámci které jsou v úplnosti zpřístupněny dva hlavní účetní rejstříky a částečně jeden dílčí, všechny uložené v dnešním Hlavním archivu starých písemností ve Varšavě.